

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. XXVIII. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-paludanm01-shoot-idm140207710822448.pdf> (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, I. Bind

LITTERATUR OM PALUDAN-MÜLLER

Hovedkilden med Hensyn til alt det faktiske (personlige Data, Oplysninger om Skrifter, Oversættelser, Anmeldelser o. s. v.) er Th. H. Erslews Forfatter-Lexicon II (1847), Side 337-39, Supplement II (1864), Side 451-52 og haandskreven Fortsættelse (til henimod 1870) i det kgl. Bibliotek; *Jac. Hannovers* haandskrevne Optegnelser (til henimod 1880) til en Fortsættelse af Erslews Forfatter-Lexicon (i det kgl. Bibliotek); personalhistoriske Oplysninger om Slægten i C. Søltofts Stamtavle over Slægten Paludan-Müller (1895). - Hovedskrifterne om hans Liv og Digtning skyldes tre Mænd, der alle har kendt ham personligt: *Georg Brandes*, Frederik Paludan-Müller, i *Danske Digtere 1877* (optrykt i Brandes' Saml. Skrifter II 167-209), *Julius Lange*, Frederik Paludan-Müller, i *Dansk biografisk Lexikon XI* (1897), Side 626-37 (optrykt i Langes Udv. Skrifter I 344-53) og *Frederik Lange*, Frederik Paludan-Müller, et Levnedsløb, 1899 (254 Sider). Paa personligt Kendskab hviler ogsaa: *En Ungdomsveninde*, Erindringer om Frederik Paludan-Müller, i *Dagbladet* 1884, Nr. 291, og *Charlotte Bournonville*, Fr. Paludan-Müller i Fredensborg, i *Dannebrog* 1894, Nr. 642 (sml. hendes Erindringer 1903, Side 52-59). Se endvidere: *Soph. Schandorph*, Oplevelser I (1889), Side 289-93; *Georg Brandes*, Levned I (1905), Side 145-46. - En fra den almindelige noget afvigende Vurdering af hans Digtning er givet af *Niels Møller* i *Nordisk tidsskrift for vetenskap, konst och industri*, 1900, Side 44-53; om "Mismodet i den danska vitterheten: Paludan-Müller" har C. G. Estlander skrevet i *Finsk tidsskrift*, 1878 II, Side 83-106, 161-85, 335-56; om hans Forhold til Naturen taler *Vilh. Andersen* i sine "Danske Studier" (1893), Side 146-71. - Erindringer om hans Hustru fra den Tid, hun var Enke, meddeler *Edvard Blaumüller* i sine "Skilderier" (1903), Side 219-29. - Om Paludan-Müller handler endvidere: W. & M. Howitt, *The literature and romance of Northern Europe II* (1852), Side 224-27; Chr. Molbech, *Dansk Ordbog*, 2. Udg. (1859), Fortalen Side LXVII-LXVIII; L. Dietrichson, *Indledning til Studiet af Danmarks Literatur* (1860), Side 128-32; Kristian Arentzen, *Danske Digtere* (1864), Side 189-98; P. Hansen, *Nordiske Digtere* (1870), Side 339-52, 2. Udg. (1880) Side 349-62; H. Martensen, *Ved Frederik Paludan-Müllers Jordefærd* (1877 - 2. Oplag sm. A.); *Edmund W. Gosse*, *Studies in the literature of Northern Europe* (1879), Side 184-96 [Brudstykke oversat i *Nutiden VIII* 478]; *Otto Borchsenius*, *Fra Fyrerne II* (1880), Side 1-18; Fr. Winkel Horn, *Den danske Litteratur Historie II* (1881), Side 347-56; P. Hansen, *Illustr. dansk Litteraturhistorie II* (1886), Side 481-85, 683-84, 2. Udg. III (1902), Side 296-303, 415-19; Ph. Schweitzer, *Geschichte der skandinavischen Litteratur III* (1889), Side 92-95; Herman Trier, *Indledning til "To Digte af Frederik Paludan-Müller"* udg. af *Dansklærerforeningen* (1893), Side 3-18; *Holger Begtrup* i "Fra Holberg til Chr. Richardt" II (1901), Side 157-75, 2. Udg. II (1906), Side 146-62; *Vilh. xxix Andersen*, *Litteraturbilleder* (1903), Side 94-103; *Litteraturas Escandinavias* (Madrid, 1903), Side 36-38; C. E. Jensen & F. J. Borgbjerg, *Socialdemokratiets Aarhundrede II* (1904), Side 139-42; *Vilh. Østergaard*, *Illustr. dansk Litteraturhistorie* (1907), Side 372-93; *Johannes Jørgensen*, *Geschichte der dänischen Literatur* (1908), Side 113-15, - Endvidere: *Personalhistorisk Tidsskrift* 4 R. V 107, 5 R. III 260 f, 263, 270. - Speciallitteratur om de enkelte Værker anføres under paagældende Værk.

I Anledning af Paludan-Müllers Død fremkom Artikler i *Berl. Tid.* 1876, Nr. 304; *Nationaltidende* 1876, Nr. 250; *Dagbladet* 1876, Nr. 306; *Dagens Nyheder* 1876, Nr. 353; *Fædrelandet* 1876, Nr. 303; *Dags-Telegraphen* 1876, Nr. 353; *Folkets Avis* 1876, Nr. 353; *Aftenposten* 1876, Nr. 1027; *Nyt Aftenblad* 1876, Nr. 351; *Lollandsposten* 1877, Nr. 1; *Sorø Amtstidende* 1877, Nr. 12; *Aalborg Stiftstidende* 1877, Nr. 1; *Nordjyllands Folkeblad* 1876, Nr. 304; *Aarhus Stiftstidende* 1876, Nr. 355; *Jyllandsposten* 1876, Nr. 305; *Vejle Amts Avis* 1877, Nr. 1; *Ny illustreret Tidende* 1877, Nr. 2 (af *Sigurd Müller*); *Dansk Folketidende* 1877, Nr. 4; *Aftonbladet* 1877, Nr. 3; *Ny illustreret tidning XIII* (1877), Side 9-10, 18-19, 26-27, 34 (af A. L-r.); *The Athenæum* 1877, Nr. 2567 og *The Academy* 1877, Nr. 244 (af E. W. Gosse). - *Mindedigte* i *Dagbladet* 1877, Nr. I (af *Jacob Paulli*); *Fædrelandet* 1877, Nr. 2 (af *Therese Werner*) og Nr. 35 (af -n); *Dagens Nyheder* 1876, Nr. 355 (af R. H.); *Svendborg Amtstidende* 1877, Nr. 6 (af J. Johansen); *Jyllandsposten* 1877, Nr. 6 (af *Anders Sjørup*); *Ribe Stiftstidende* 1877, Nr. 6 (af *Poul Christensen*); *Illustr. Tidende* 1877, Nr. 902 (af H. H. Nyegaard); *Nord. Tidsskrift for almindelig Læsning I* (1877), Side 127-28 (af *Andr. D[olleris]*); *Illustr. Folkeblad* 1877, Nr. 436 (af M. Gjörup); *Familielæsning* 1877, Side 8 (af *John*); *Morgenbladet* (norsk) 1877, Nr. 11 (af *Andr. Munch*), optrykt i *Illustr. Tid.* 1877, Nr. 903.

Breve fra Paludan-Müller er trykte i *Breve fra og til H. C. Ørsted II*, Side 115-16; *Breve til og fra F. C. Sibbern II*, Side 239-40; *Breve til H. C. Andersen*, Side 531-32; *Udvalg af Breve til P. Hjort*, *Ny Samling* Side 474-77; *Breve til og fra B.S. Ingemann*, Side 490-91; *Breve fra og til Chr. Winther*, Side 109, 131-34; *Breve fra og til H. Hertz*, Side 204-05; O. Borchsenius, *Fra Fyrerne II*, Side 14; *Poul Andræ*, *Carl Georg Andræ I*, Side 163-64; *Fru Heibergs Erindringer I* (store Udg.), Side 321-22; *Det nittende Aarhundrede 1875-76*, Side 471-73; *Georg Brandes' Danske Digtere*, Side 300-07 (= *Saml. Skrifter II*, 205-09); *Den danske Højskole I*, Side 462-77. - Utrykte Breve paa det kgl. Bibliotek til Chr. Molbech (*Ny kgl. Saml.* 2336, 4o), H. C. Andersen (*Ny kgl. Saml.* 1209 g I, 2o), N. C. L. Abrahams, I. M. Thiele og Lose & Delbanco (*Abrahamske Autografsamling*), F. L. Liebenberg (*Ny kgl. Saml.* 1557, 2o), Fru E. Wiehe (*Ny kgl. Saml.* 1556, 2o), J. og E. Collin (*Collinske 'Brevsamling'*). - Dokumenter af 26/5 1837 og 19/7 1838 ang. hans Udenlandsrejse i Rigsarkivet.

Billeder af Paludan-Müller*): 1) tegnet af E. Lehmann, litograferet i det kgl. Stenstrykkeri; 1837; Strunk

(Portrætkatalog 1865) Nr. 2118; [Brystbillede; $\frac{3}{4}$ Profil mod venstre; skægløs; hvidt Halsbind med Naal; Frakke med høj Pelskrave; venstre Haand stukket ind under Frakkens øverste Knap]; Expl. i Kgl. Bibl.; 2) *Em. Bærentzen fec.*, litogr. i Em. Bærentzen & Comp.'s Institut; første Halvdel af Fyrrerne; Strunk Nr. 2119; [Brystbillede; $\frac{3}{4}$ Profil m. v.; Kindsæk; Flip; sort Halsbind; hvid Vest; Frakke; højre Haand stukket ind i Vesten; - med Autograf]; Expl. i Kgl. Bibl.; gengivet i Dansk Pantheon 1842-51 (i Levering 1844), i Danmarks Riges Historie VI A, Side 380, hos Fr. Lange Side 43 og Østergaard Side 376; 3) litogr. af A. M. Petersen 1848 i et Gruppebillede "Danske Digtere"; [Brystbillede; $\frac{3}{4}$ Profil m. h.]; gengivet hos Østergaard Side I; 4) Maleri af *Constantin Hansen*; 1849; E.Hannover, Const. Hansen, Side 316, Nr. 259; [Brystbillede; $\frac{3}{4}$ Profil m. v.; * xxx Kindsæk fortsat under Hagen; hvidt Halstørklæde med Naal; Frakke]; i privat Eje (Hr. cand. jur. Paludan-Müller); gengivet i P. Hansens Litt. Hist. 1. Udg. II Side 483, 2. Udg. III Side 297 (Træsnit), Karl Mortensens Litt. Hist. Side 257, Jul. Langes Udvalgte Skrifter I Side 345 og hos Fr. Lange Side 113; 5) Daguerreotypi; Slutn. af Halvtredserne; [Brystbillede; $\frac{3}{4}$ Profil m. h.; kraftigt Kindsæk fortsat under Hagen; hvidt Halstørklæde; Skjortebryst med Naal; aaben Vest; Frakke]; gengivet hos Fr. Lange Side 173; 6) efter Daguerreotypi [d.v.s. No. 5] og Natur litogr. af *Andr. Kornerup*, trykt i Tegners & Kittendorfs Institut; 1858; Strunk Nr. 2120; [Brystbillede; $\frac{3}{4}$ Profil m. v.; iøvrigt som Nr. 5]; Expl. i Kgl. Bibl.; gengivet hos Østergaard Side 380 og i nærvær. Udgave. 7) Træsnit af *Otto Bache*, sign. t. h. "O. B."; 1861; Strunk Nr. 2121; [Brystbillede; Profil m. h.; siddende i Stol; Kindsæk; Hagen dækket af venstre Haands Pegefingre; hvidt Halsbind; Skjortebryst med Knap (?); Frakke; højre Haand under venstre Arms Albue; - et andet Expl. med Autograf, Stolen udeladt]; Expl. i Kgl. Bibl.; gengivet i Illustr. Tid. 1861 Nr. 25, i P. Hansens Nord. Digtere, 1. Udg. Side 339, 2. Udg. Side 349; 8) Fotografi; Slutn. af Tredserne; [Brystbillede; næsten en face; hvidt Kindsæk, fortsat under Hagen; hvidt Halstørklæde; Skjortebryst med Naal; aaben Vest; Frakke]; gengivet i Søndagsposten 1869 Nr. 308 og 1877 Nr. 681, Illustr. Folkeblad 1874 Nr. 324 og 1877 Nr. 436, Ny illustr. Tidn. (svensk) 1877 Nr. 902, Gustav Karpeles' Allg. Geschichte der Litteratur II (1891) Side 729; 9) Fotografi; vistnok omtrent samtidigt med Nr. 8; [Brystbillede; en face; Hovedet hældet; højre Haands Pege- og Tommelfinger berører Hagen; Skæg, Halstørklæde, Skjortebryst som Nr. 8; Frakke med Fløjelskrave; Ordensbaand]; gengivet i Ny illustr. Tid. (dansk) 1877 Side 20, Illustr. Tid. 1877 Nr. 902, Fr. Lange Side 215; 10) Fotografi; fra de sidste Leveaar; [Brystbillede; Profil m. v.; Kindsæk; hvidt Halstørklæde; Skjortebryst; Frakke; Armene over Kors]; gengivet i Charlotte Bournonvilles Erindringer Side 54; 11) noget ændret Reproduktion efter øverste Del af Nr. 10; gengivet i Staalstik (A. Weger Leipzig sc.) med Autograf i Poet. Skrifter 1878-79, derefter i P. Hansens Litt. Hist. 1. Udg. II Side 566, 2. Udg. III Side 416 og hos Østergaard Side 392; 12) Buste i brændt Ler af Th. *Stein*; 1866; Marmorexemplarer i Frederiksborg Museet og Studenterforeningen; gengivet i 111. Vejleder for Besøgende i det nationalhist. Museum paa Frederiksborg Slot (1906) Side 112. - Billede af *Charite Paludan-Müller* efter Maleri af *Vermehren* (fra hendes senere Aar) hos Fr. Lange Side 215.

Af utrykte og hidtil ukendte Arbejder af Paludan-Müller findes i det kgl. Bibliotek "Forklædningerne. Farce i to Optog i Alexandrinere", tilhører Tiden før "Kjærlighed ved Hoffet" (Gave 27/11 1908 fra Hr. Apoteker Hempel).

Det bemærkes, at ovenstaaende Oplysninger ikke tør betragtes som absolut fuldstændige; jeg har kun anført, hvad jeg selv har set; det er mig saaledes ad anden Vej bekendt, at der f. Ex. i North British Review 1863 skal findes en Paludan-Müller-Biografi ved John Jeffrey og i Hamburger Nachrichten 1877 en Artikel om ham som Adam Homos Digter ved E. Lobedanz, men de paagældende Blade har ikke været mig tilgængelige.

XXXI

Efter at foranstaaende *Forord, Indledning og Litteraturfortegnelse* den 25de Januar 1909 forelaa ren trykt, er der i Anledning af Hundredaarsdagen for Paludan-Müllers Fødsel (den 7de Februar) yderligere fremkommet følgende Litteratur:

Hans Brix i Det ny Aarhundrede, 6. Aarg. I, Side 299-313 (sml. Nationaltidende 3/2 1909 af Carl C. Hage; København 9/2 af Valdemar Rørdam; København 12/2 af Hans Brix); *Jul. Paludan* i Vor Fremtid, 2. Aarg. Side 249-257; *Svend Leopold* i Illustr. Tidende 50. Aarg. Nr. 19.

Berl. Tidende 6/2 1909 (af Julius Clausen); Nationaltidende 6/2 (af C. Kirckhoff-Larsen), smstd. 2/4 (af F. Bauditz); Politiken 7/2 (af Sven Lange), smstd. 8/2 ("Paludan-Müller paa Scenen"); Dannebrog 7/2 (af O. Borchsenius); Vort Land 7/2 (af Vilhelm Madsen); København 7/2 (af Bertel Bing); Ekstrabladet 30/1 (af G. C[arstens]), smstd. 7/2" (humoristisk); Social-Demokraten 8/2; Lolland-Falsters Stiftstid. 6/2; Sorø Amtstidende 7/2 og 21/2 (af Fred. Nørgaard); Fyens Tidende 5/2 og 6/2 (af Kr. Lohmann); Fyens Social-Demokrat 6/2; Jyllandsposten 7/2 (af G-R); Aalborg Amts Tidende 5/2 (af Hans Villumsen); Flensborg Avis 7/2; Fædrelandet 15/2 (af A. I[psen]); Verdens-Spejlet 14/2; Hver 8. Dag 7/2; Illustr. Familieblad 18/2; Husmoderens Blad 14/2.

Fælleskorrespondance til en Række Provinsblade: a) af E. Rørdam til Roskilde Avis 5/2, Næstved Tidende 6/2, Odense Avis 6/2, Vejle Amts Folkeblad 6/2, Randers Dagblad 6/2; b) af M. I[epsen] til Roskilde Dagblad 5/2, Holbæk-Posten 7/2, Kalundborg Folkeblad 3/2, Middelfart Avis 7/2; c) af H. til Bornholms Tidende 5/2, Langelands Avis 6/2, Faaborg Folke-Tidende 5/2, Ringkøbing Amts Avis 5/2, Fredericia Dagblad 5/2,

Vendsyssel Tidende 5/2; d) af M. K. til Agravardagbladet 5/2, Kalundborg Dagblad ½, Nakskov Tidende ½, Nyborg Avis ½, Middelfart Avis 2/2, Horsens Folkeblad 5/2, Fredericia Dagblad ½, Kolding Avis ½, Ribe Folkeblad 5/2, Ringkøbing Amts Avis ½, Holstebro Folkeblad ½, Vendsyssel Tidende ½; e) af N. P. J. til Nordsjællands Venstreblad 3/2, Roskilde Tidende 6/2, Holbæk Amts Venstreblad 3/2, Vordingborg Venstreblad 2/2, Bornholms Social-Demokrat 6/2, Stubbekøbing Avis 3/2, Nykøbing Dagblad 7/2, Maribo Amts Avis 3/2, Fyens Venstreblad 4/2, Middelfart Venstreblad 5/2, Venstrebladet for det sydlige Jylland 5/2, Jysk Morgenblad 4/2; f) Skanderborg Social-Demokrat 6/2, Skive Social-Demokrat 5/2; g) Bogense Avis 4/2.

Mindedigte i Tilskueren, Februar-Heftet (af *Johannes Jørgensen*); Vor Fremtid, Marts-Heftet (af *Vilhelm Madsen*); Politiken 7/2 (af *Christian Rimestad*); Vort Land 7/2 (af *Frederik Skousbo*); København 7/2 (af *Valdemar Rørdam*); Ekstrabladet 7/2 (af *Georg Carstens*); Fyens Stifts Tidende 6/2 (af *Vilhelm Madsen*); Odense Avis 8/2 (af A. [psen]); Vejle Amts Folkeblad 6/2 (af *Andr. D[olleris]*); Horsens Dagblad 28/1 (af *Thordur Tomasson*).

Billeder af Paludan-Müller:

2) gengivet i Illustr. Familieblad 13/2, Husmoderens Blad 14/2; 4) gengivet i Meddelelser fra Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, 1909 Nr. 2, i Illustr. Tidende 50. Aarg. Nr. 19, i Husmoderens Blad 14/2 og i H. Triers Udgave af Fr. Paludan-Müllers "To Digte", 2. Udg. 1909 (ved Daneklærerforeningen); 8) gengivet i Illustr. Familieblad 13/2; 9) gengivet i Husmoderens Blad 13/2; 11) gengivet i H. Triers Udgave af Fr. Paludan-Müllers "To Digte", 1. Udg. 1893 (ved Daneklærerforeningen), i Hver 8de Dag 7/2; 12) [Aarstallet 1866 angiver Aaret, da Busten udstilledes paa Charlottenborgudstillingen, men ifølge G. C[arstens] i Ekstrabladet 6/2 bortloddedes allerede i December 1865 Terrakottaexemplarer af Foreningen "Fremtiden"] gengivet i Illustr. Tidende 50. Aarg. Nr. 19, Illustr. Familieblad 13/2 [se videre under Nr. 14]; 13) Portrætmedaljon i Bronze af A. V. Saabye paa Gravmonumentet paa Asminderød xxxii Kirkegaard; gengivet i Illustr. Familieblad 13/2; 14) Bronzebuste efter Nr. 12 paa Havnepladsen i Kerteminde (afsløret den 7de Februar 1909); gengivet i Verdensspejlet 21/2, Hjemmet 28/2.

Om Festen i Kerteminde den 7de Februar se navnlig de udførlige Referater i Odense Avis 8/2, Fyens Social-Demokrat, 8/2, Fyens Stiftstidende 8/2 og Assens Social-Demokrat 9/2 (spøgefuldt Festreferat i Klods-Hans 21/2).

I Politikens Kronik for 20/2 skrev *Ida Falbe-Hansen* om "Paludan-Müllers Hustru". - I Febr. begyndte *Vilh. Andersen* paa Universitetet en Række "Forelæsninger over Fr. Paludan-Müllers Digtning" (I Time ugl.).

Af utrykte og hidtil ukendte Arbejder af Paludan-Müller har det kgl. Bibliotek i Februar gennem Hr. Forfatter Sven Lange modtaget et lille dramatisk Arbejde, hvorom der gives en kort Underretning i Anm. til nærvær. 1ste Binds Side 29 Linje 29.

Til den Tak, som ovenfor Side 10 er bragt dem, der har overladt Udgiveren Manuskripter eller Breve, maa det være tilladt her at føje en Tak til Fru Sofie Haar f. Paludan-Müller, der med overordentlig Forekommenhed efter 1ste Heftes Udgivelse tilstillede Udgiveren nogle Breve fra Paludan-Müller, som med Fruens Tilladelse vil blive benyttede paa deres Sted i Kommentaren.